

Tribuna

La fallida de l'Operación Tertis: qui, on i quan

Fa quasi tres anys, el 7 de febrer de 2007, el Ministeri de l'Interior donava a conèixer la denominada Operación Tertis. Aleshores va ser qualificada com la major de les realitzades contra xarxes d'espoli arqueològic a nivell mundial i, en efecte, les dades facilitades no eren per menys: participació de més de 200 agents de la Guàrdia Civil, 68 registres domiciliaris, 52 persones detingudes i imputades, més de 300.000 peces intervingudes... La gènesi i desenvolupament d'aquest operatiu va tractar-se en la **Tribuna del Full d'Informació** corresponent al mes de març de 2007 (núm. 245).

Aquest darrer mes de novembre s'ha informat del sobreseïment provisional i arxiu de la causa, en primera instància, per a tots els imputats. Què ha succeït?

Tot i fonamentar-se l'operatiu en la documentació localitzada arrel de l'Operación Bahía II, com s'exposava en l'esmentada **Tribuna**, formalment va iniciar-se amb una denúncia per espoli del jaciment protohistòric de Montemolín (datat entre el segle IX a III aC) a Marchena (Sevilla). Així, l'octubre de 2006 el Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm.2 de Marchena incoà el cas i, poc després de donar-se públicament a conèixer, va començar la presa de declaracions als imputats el 20 de febrer de 2007.

A les portes del jutjat alguns dels encausats van opinar davant la premsa insistint en que no formaven part de cap xarxa d'espoli, sinó que només eren "domingueros" aficionats "al coleccionismo de metales". Els seus advocats qualificaven l'actuació policial de "absolutamente desproporcionada" (fins a nou policies havien entrat armats en un dels domicilis per detenir a una sola persona que ni tenia antecedents) i destacaven greus defectes formals en el procediment (citacions verbals i no per escrit, indefensió per secret de sumari, no lliurament de la còpia de les declaracions...). Igualment va comentar-se si el "desmesurat" operatiu no responia a una maniobra de la llavors recent nomenada Ministra de Cultura Carmen Calvo, amb la pretensió de destacar políticament (recordem però que també va resultar "esquixada" amb la imputació del metge cordovès amic seu).

Activitats

BRETANYA. UN VIATGE AL MEGALITISME. Hem organitzat pels dies 2, 3, 4 i 5 d'abril (festius de Setmana Santa) un viatge a la **Bretanya, territori megalític per excel·lència**. Es veuran els monuments i els museus més importants de la zona meridional d'aquesta regió de França. Places limitades. Cal pagar la reserva abans del 15 de febrer. El programa detallat i els preus s'adjunten en un full a part.

Malgrat tot, les diligències judicials van seguir i transcorreguts sis mesos sense pràcticament cap nova instrucció, l'11 d'octubre de 2007 el jutge decideix el sobreseïment de la causa per 10 dels imputats. Tothom sembla d'acord amb aquesta decisió a la que ningú presenta recurs.

Quasi any i mig més tard, el 24 de febrer de 2009, una segona resolució judicial exculpa a 31 imputats més. Davant el seu contingut és la pròpia Fiscalia qui sol·licita el sobreseïment provisional de les diligències sobre els darrers 11 imputats, doncs entén que els raonaments exposats els hi són anàlegs i, finalment, el jutge emet Acte d'arxiu el 18 de setembre de 2009.

És en la segona resolució de febrer on trobem argumentats els motius d'aquesta decisió i d'ella hem extret els fragments que ens ajudaran a entendre-la.

Malgrat l'oposició de la defensa, es va admetre com a prova les escoltes telefòniques autoritzades durant la investigació. En elles el jutge va apreciar la possible existència d'una estesa activitat d'aprehensió de restes arqueològiques "utilizando detectores de metales unas veces, horadando el suelo en otras, o en definitiva, utilizando cualquier procedimiento similar" però no hi ha indicis que permetin establir que un imputat "acudió a un lugar determinado o indujo a otro a que así lo hiciera con el fin de sustraer piezas de un concreto yacimiento o lugar y que esa pieza se encuentre entre las que hayan sido intervenidas".

En l'Acte es descarten els tipus de furt o robatori, al no quedar acreditat que els encausats s'haguessin apoderat o pres les peces. Sobre el delicte de danys en jaciment arqueològic no hi havia en la causa cap imputació per alteració greu en cap dels 31 suposadament afectats. També descarta l'apropiació indeguda al no poder-se determinar "cuándo y de qué modo se obtuvieron los restos".

L'informe pericial elaborat pels tècnics del Museu Arqueològic de Sevilla en relació a les peces intervingudes permetia ubicar-les cronològicament i suposar el jaciment del que podien provenir, però no establir quan va produir-se l'aprehensió ni el jaciment concret d'origen. Per tant, segons l'Acte d'arxiu, "no ha resultado acreditado en primer lugar que las piezas incautadas hayan sido descubiertas con posterioridad a la entrada en vigor a la Ley de Patrimonio Histórico ni su procedencia de yacimiento arqueológico alguno. No resulta por tanto dotar a priori a las piezas intervenidas con la condición de bienes de dominio público".

Amb tot, són exculpats tant els furtius, com els intermediaris i col·leccionistes i, a més, el jutge ordena que les peces els hi siguin retornades, decisió sobre la que la Junta d'Andalucía ha presentat recurs.

En definitiva, els motius de la fallida de l'Operación Tertis són la falta de indicis materials sobre qui va fer els suposats espolis, on es van fer exactament i quan van produir-se. I ja se sap, "in dubio, pro reo".

No és moment de lamentar-se sinó d'aprendre de l'experiència cara a futurs operatius i treballar per tal de que aquesta resolució no afecti l'Operación Dioniso (**Tribuna Full núm.255, febrer 2008**), que es generà arrel de documentacions i indicis obtinguts a Tertis.

El 30 d'abril de 2009 la Unitat Central de Robatoris i Patrimoni Històric del Cos de Mossos d'Esquadra va fer públic un operatiu pel que havien intervingut al voltant de 15000 peces arqueològiques i detingut a 8 persones, a qui se'ls imputaven delictes de contraban, receptació, i furt agreujat. Entre altres activitats, cercaven materials arqueològics amb ajuda de detectors de metalls per comarques de ponent. L'experiència de Tertis pot resultar també aquí força valuosa.

Joan-Carles Alay
Comissió de Patrimoni SCA